

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se,
med kopia till s.sof@regeringskansliet.se.

Remissvar över betänkandet SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (S2024/00978)

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län avstyrker förslaget att en ny statlig myndighet mot ungdomskriminalitet ska inrättas med i huvudsak de uppgifter utredaren föreslagit. Förslaget svarar inte upp mot behoven och det saknas en övergripande analys över vad som gör att barn och unga med normbrytande beteende inte får brottsförebyggande insatser idag. Att genomföra en reform för en statlig ordning för beslut om, och uppföljning av individuella brottsförebyggande åtgärder för barn och unga, utan att analysera problemen med nuvarande ordning riskerar att träffa fel och ta resurser från samtliga aktörer.

Vi delar dock bedömningen att det finns behov av utökat statligt ansvar och en mer enhetlig process för arbetet med att motverka att barn och unga dras in i organiserad brottslighet. Med tanke på målgruppens rörlighet över kommungränser bedöms det positivt med stärkt samverkan mellan aktörer som skulle kunna medföra en mer enhetlig nationell styrning och jämlikhet över landet. Det finns dock med utredningens förslag en risk för ökad byråkrati kring den viktiga uppgiften som samhället har, att fånga upp barn och erbjuda tidigt stöd till både barn, föräldrar och syskon. För att komma till rätta med att barn dras in i kriminalitet behövs det bland annat satsningar på förebyggande arbete, evidensbaserade insatser mot normbrytande beteende och en förskola och skola av god kvalitet som kan verka kompensatoriskt för barn som har utmaningar.

Enligt förslaget består åtgärderna som MUK kan besluta om av insatser och krav. De insatser som kan beviljas nämns bl.a. i Kapitel 1.5 Handläggning av ärenden 16 § och rör sociala insatser som

socialnämnden kan besluta om enligt socialtjänstlagen. En inventering som Länsstyrelsen genomfört inom ramen för Bob-uppdraget av kommunernas användning av Socialstyrelsens rekommenderade metoder för normbrytande beteende visar dock att KBT-baserade färdighetsträningsprogram och föräldrastödsprogram används i liten grad. Detta stämmer även med vad som framkommit av tidigare utredningar om vilka insatser socialtjänsten beviljar. En stor del av problemet handlar om att metoderna antingen inte är tillgängliga i Sverige, ägs av enskilda, större kommuner eller tillhandahålls genom dyra licenser av privata aktörer. Därför bör fokus från nationell och regional nivå vara att stötta kommunerna med implementering av insatser såsom exempelvis görs i Norge. Detta lyfter även SKR i sitt särskilda yttrande. Implementeringsstödet behöver ske genom långsiktig och nära samverkan mellan nationell, regional och lokal nivå, inte i projektform eller genom punktinsatser. Förslag om att inrätta en stödfunktion i form av ett regionalt implementeringscentrum har tidigare förts fram av Länsstyrelsen i remissyttrandet, skrivelser och återrapporteringar.

I all verksamhet ska Länsstyrelsen säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Länsstyrelserna har en viktig roll i arbetet med att säkerställa att konventionsåtaganden beaktas på regional och lokal nivå. Den generella utgångspunkten i utredningen är att förslagen är i linje med barns bästa men det saknas en mer djupgående analys kring vilka konsekvenser, risker och fördelar, varje förslag i praktiken kan få för barn. Det har inte heller gjorts någon bedömning kring huruvida förslagen kan innebära risk för diskriminering av vissa grupper av barn och vilka överväganden som har gjorts i detta hänseende i prövningen av barns bästa. Det är därför svårt att bedöma huruvida förslagen stämmer överens med barns rättigheter enligt barnkonventionen. Vi bedömer också att betänkandet inte åtföljs av någon funktionsrättskonsekvensbeskrivning med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt.

Om reformen realiserar vill Länsstyrelsen lyfta fram följande

- Indelningen av MUK:s regionala beslutsorgan bör följa polisens regionindelning. MUK:s arbete behöver tydligt kopplas ihop med det redan påbörjade arbetet med att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn

och unga som riskerar att begå eller begår grova brott (Bob-uppdraget).

- Beslut från MUK ska fränkopplas det straffrättsliga systemet och i stället ta sikte på brottsförebyggande åtgärder. Hänvisning och beredning av ärenden bör ske i de lokala Bob-råden, även om Polismyndigheten har ansvaret att anmäla ärenden till MUK.
- Länsstyrelsen ställer sig tveksam till att MUK ska besluta om insatser enligt SoL och att socialtjänsten sedan ska verkställa dessa beslut. Problemet för socialtjänsten är inte att ta beslut om insatser, snarare att det saknas adekvata insatser för målgruppen. Detta gör att förslaget gällande insatser inte träffar de utmaningar som utredningen ska "lösa". Att införa en ordning där den som beslutar om insatser inte ansvarar för kostnaderna för verkställigheten innebär att kommunen mister rådighet över den egna budgeten.

En samlad reform med statligt huvudmannaskap (avsnitt 8.1)

Länsstyrelsen avstyrker förslaget. För närvarande genomförs ett stort antal reforminitiativ på området; bland annat ny socialtjänstlag, förstärkningsteam inom socialtjänsten och Bob-uppdraget. I Stockholms län har vi även etablerat ROC, Regionalt Operativt Center, som är en operativ regional förmåga som ska dämpa våldsutvecklingen i länet. Syftet med samverkanstrukturen inom Bob är att förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet genom konkreta åtgärder och insatser. Syftet är också att säkerställa att det är effektiva och ändamålsenliga åtgärder som vidtas när barn och unga är inblandade i grov kriminalitet. En viktig del är att identifiera sådana framgångsfaktorer och metoder som fungerar och sprida kunskap om dessa för att ge fler aktörer, bland annat kommuner, rätt verktyg. Utredaren lyfter att både syftet och ändamålen i detta uppdrag i många avseenden överensstämmer med ett system liknande det danska (sid. 209). Länsstyrelsen bedömer att pågående reformer och uppdrag måste få tid att etableras utan risk för dubbelreglering och parallella processer i flera led.

En ny statlig myndighet mot ungdomskriminalitet (avsnitt 8.4)

8.4.2 Analys av befintliga myndigheter

Utredningen har analyserat förutsättningar för ett antal befintliga statliga myndigheter att ansvara för den nya föreslagna verksamheten. Gällande länsstyrelserna så kommer utredningen fram till att de inte är en lämplig statlig huvudman för de aktuella uppgifterna. Länsstyrelsen Stockholm delar denna uppfattning.

I övrigt avstyrker Länsstyrelsen förslaget.

I det fall reformen genomförs, förordar vi utredningens alternativ 2. Det faller sig mer naturligt att MUK även ansvarar för att följa upp och kontrollera genomförandet av de brottsförebyggande åtgärderna eftersom detta gäller åtgärder frikopplat från en straffrättslig process. Kriminalvårdens uppdrag är att verkställa utdömda påföljder och det kan bli svårt att förklara för målgruppen vad som blir skillnaden mellan Kriminalvårdens olika roller om de skulle ges detta ansvar. Länsstyrelsen instämmer med Kriminalvårdens särskilda yttrande i denna fråga. Det blir också färre myndigheter som ska samverka kring det enskilda barnet och dennes vårdnadshavare om MUK ges detta ansvar.

Polismyndigheten ska ansvara för hänvisningen (avsnitt 9.1.1)

Länsstyrelsen instämmer i förslaget men vill betona att denna uppgift bör kopplas till och beredas gemensamt i de lokala Bob-råden där sådana etablerats. Syftet med den lokala nivån i denna samverkansstruktur är att understödja samverkan mellan framför allt polis, socialtjänst, skola och hälso- och sjukvård. SiS och Kriminalvård ska också inkluderas i samband med placering. Arbetet ska vara individbaserat med fokus på operativt arbete och konkreta insatser och samverkansråden ska kunna agera snabbt i samverkan vid akuta händelser. Syftet är också att öka kontinuiteten i insatserna för den enskilde. Då denna struktur håller på att etableras över hela landet är det av vikt att polisen på lokal nivå använder detta forum för bedömning om hänvisning av ärenden till MUK där så är möjligt.

Regionala beslutsorgan (avsnitt 11.2.2)

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att länsstyrelserna får ett utökat uppdrag att nominera ledamöter. Bedömning görs att den formen av utökade uppdrag inte är förenligt med myndighetens övriga arbete och samverkan med kommunerna i länet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande länsöverdirektör Claes Lindgren med utvecklingsledare Petra Tammert Seidefors som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillväxtdirektör Anna Conzen medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.